

Ernærings- og diætbehandling ved ernæringsrisiko

Specialistkursus 1

Kursusbeskrivelse

Formålet med specialistkurset er at styrke deltagernes ekspertise i klinisk ernæringsbehandling af mennesker i ernæringsrisiko gennem opdateret evidensbaseret viden og praksisnære redskaber. Kurset har til hensigt at opkvalificere deltagerne til at identificere, analysere og tilrettelægge individualiserede ernæringsindsatser med udgangspunkt i patientens sygdomstilstand, ernæringsstatus, funktionsevne og livsvilkår samt de organisatoriske rammer for behandlingen.

Der er særligt fokus på de patofysiologiske mekanismer bag sygdomsrelateret underernæring og katabolisme samt på, hvordan disse påvirker energi- og proteinbehov, appetit, funktionsevne og behandlingsrespons. Der arbejdes desuden med tidlig opsporing, systematisk ernæringsvurdering og målrettet intervention med henblik på at forebygge og behandle underernæring. Forebyggelse, identifikation og håndtering af refeeding syndrom samt andre metaboliske komplikationer relateret til ernæringsbehandling af patienter i ernæringsrisiko indgår ligeledes i undervisningen.

Kurset har desuden fokus på monitorering af behandlingsresultater og anvendelse af outcome data som grundlag for evaluering, kvalitetssikring og udvikling af diætetisk praksis.

Deltagerne opnår specialistkompetencer til at håndtere kompleksiteten i ernæringsbehandling af patienter i ernæringsrisiko herunder somatiske, funktionelle og organisatoriske forhold samt til at omsætte ny forskning og gældende nationale og internationale retningslinjer til klinisk praksis.

Kurset er funderet i en personcentreret tilgang med fokus på udvikling af individualiserede, helhedsorienterede og evidensbaserede behandlingsstrategier. Deltagerne opnår teoretiske, praktiske og metodiske redskaber med direkte anvendelighed i praksis.

Kursets opbygning, afholdelse og pris

Kurset omfatter en kombination af holdundervisning, praksisnære øvelser, casebaseret læring og selvstændig forberedelse. Der arbejdes både individuelt og i grupper med patientcases, som dokumenteres skriftligt og/eller mundtligt.

- **Varighed:** 10 kursusdage inkl. eksamen
- **ECTS:** 5 ECTS (svarende til 125–150 timers arbejdsbelastning)
- **Tid:** Februar – juni 2027, kl. 9.15–15.45
- **Pris:** 15.000 kr. inkl. materialer
- **Afslutning:** Eksamen er en kombination af en skriftligt- og mundtligdel. Eksamen vurderes bestået/ikke bestået. Mulighed for reeksamen.
- **Deltagelseskrav:** Minimum 85 % fremmøde til kursets aktiviteter for at kunne indstilles til eksamen.
- **Ansøgningsfrist:** 05.01.2027.

Målgruppe og kvalifikationer

Kurset henvender sig til kliniske diætister som er ansat i regioner, kommuner eller privat praksis og arbejder med ernærings- og diætbehandling af personer med ernæringsrisiko.

Kvalifikationer:

- Autoriseret klinisk diætist eller professionsbachelor med toningen Sundhedsfremme og forebyggelse
- Minimum ét års erfaring med ernærings- og diætbehandling af personer i ernæringsrisiko
- Medlemskab af FaKD under hele kursusforløbet

Ansøgere, der opfylder ovenstående kriterier, prioriteres. Ved ledige pladser kan øvrige ansøgere optages på baggrund af relevante kompetencer og erfaring.

Kursets indhold

På specialistkurset arbejdes der med følgende centrale fagområder og temaer:

Patofysiologi ved sygdomsrelateret underernæring

Inflammation, katabolisme, metaboliske forandringer, appetitregulering, sarkopeni og ændringer i kropssammensætning samt deres betydning for sygdomsforløb, funktionsevne og behandlingsrespons.

Opsporing af ernæringsrisiko og klinisk ernæringsvurdering

Anvendelse af validerede redskaber til opsporing af ernæringsrisiko (fx NRS-2002, MUST og GLIM) samt systematisk ernæringsvurdering. Der arbejdes med klinisk vurdering herunder vægtudvikling, kostanamnese, funktionsevne, NIS (nutrition impact symptoms), blodprøver, omkredsmål, kropssammensætning, håndgrebsstyrke og relevante fysiske undersøgelser med fokus på identifikation af underernæring og sarkopeni.

Energi- og proteinbehov ved sygdom

Beregning og vurdering af energi-, protein- og væskebehov ved forskellige sygdomstilstande, inflammatoriske tilstande og kliniske situationer.

Kost- og ernæringsinterventioner

Kosttilpasning, berigelse, måltidsstrategier, ernæringsdrikke og individualisering af ernæringsbehandling med udgangspunkt i patientens sygdomstilstand, symptomer, funktionsevne og livsvilkår.

Enteral og parenteral ernæring

Indikationer, administration, monitorering og diætetiske overvejelser ved enteral og parenteral ernæring, herunder forebyggelse og håndtering af komplikationer.

Refeeding syndrom og metaboliske komplikationer

Identifikation af patienter i risiko for refeeding syndrom samt forebyggelse, monitorering og behandling med fokus på elektrolytforstyrrelser, vitaminmangel og metaboliske ændringer i forbindelse med opstart af ernæringsbehandling.

Medicinsk behandling og polyfarmaci

Sammenhængen mellem sygdom, medicin og ernæringsstatus herunder lægemidlers betydning for appetit, gastrointestinal funktion, næringsstofsomsætning og risiko for underernæring.

Sygdomsspecifik ernæringsbehandling

Ernærings- og diætbehandling ved blandt andet cancer, KOL, geriatriske problemstillinger samt kirurgiske og medicinske sygdomsforløb.

Biokemi, monitorering og outcome evaluering

Anvendelse og fortolkning af relevante blodprøver, systematisk monitorering, dokumentation og outcome målinger som grundlag for evaluering af ernæringsbehandlingens effekt, metaboliske og kliniske outcomes samt kvalitetssikring af klinisk praksis.

Tværfagligt og tværsektorielt samarbejde

Organisering, koordinering og kvalitetssikring af ernæringsindsatser på tværs af sektorer og faggrupper.

Patientinddragelse og kommunikation

Patientcentreret kommunikation, motivation, compliance, funktionsevne, symptomhåndtering og livskvalitet.

Lovgivning og kliniske retningslinjer

Nationale og internationale anbefalinger, organisatoriske rammer samt kliniske retningslinjer med relevans for ernæringsbehandling af patienter i ernæringsrisiko.

Evidensbaseret praksis

Kritisk vurdering, fortolkning og anvendelse af videnskabelig litteratur samt omsætning af ny forskning til klinisk praksis.

Læringsudbytte

Specialistkurset giver deltagerne mulighed for at tilegne sig følgende læringsudbytte.

Deltageren opnår dybdegående og specialiseret viden om:

- Patofysiologiske mekanismer ved sygdomsrelateret underernæring, inflammation, katabolisme og sarkopeni
- Metaboliske og kliniske konsekvenser af ernæringsrisiko og underernæring
- Betydningen af sygdom, immobilitet, inflammation og polyfarmaci for ernæringsstatus og behandlingsrespons
- Evidensbaserede ernæringsinterventioner og deres betydning for funktionsevne, sygdomsforløb og livskvalitet
- Refeeding syndrom, metaboliske komplikationer og principper for sikker opstart af ernæringsbehandling

- Kliniske og biokemiske parametre med relevans for vurdering og monitorering af ernæringsstatus
- Organisering af ernæringsindsatser og tværfagligt samarbejde i sundhedsvæsenet

Deltageren kan på et højt specialiseret niveau:

- Identificere og vurdere patienter i ernæringsrisiko ved anvendelse af validerede screenings- og vurderingsredskaber
- Gennemføre systematiske kliniske ernæringsvurderinger herunder vurdering af kostindtag, funktionsevne, kropssammensætning og relevante kliniske og biokemiske parametre
- Analysere komplekse patientforløb samt tilrettelægge individualiserede og evidensbaserede ernæringsstrategier
- Beregne og vurdere energi-, protein- og væskebehov ved forskellige sygdomstilstande og kliniske situationer
- Planlægge, iværksætte og justere ernæringsinterventioner herunder enteral og parenteral ernæring
- Identificere patienter i risiko for refeeding syndrom samt planlægge forebyggelse, monitorering og ernæringsbehandling
- Tolke relevante biokemiske parametre og anvende disse i monitorering og evaluering af ernæringsbehandling
- Monitorere og evaluere effekten af ernæringsbehandling med udgangspunkt i kliniske outcomes, funktionsevne og livskvalitet

Deltageren kan på et selvstændigt, reflekteret og udviklingsorienteret niveau:

- Udvikle, begrunde og evaluere individualiserede behandlingsstrategier til patienter i ernæringsrisiko
- Arbejde systematisk med dokumentation, kvalitetssikring og outcome evaluering i klinisk praksis
- Håndtere etiske problemstillinger relateret til ernæringsbehandling og prioritering i sundhedsvæsenet
- Formidle og implementere evidensbaseret viden i tværfaglige og tværsektorielle sammenhænge
- Kritisk vurdere og omsætte ny forskning og kliniske retningslinjer til praksis
- Bidrage til faglig udvikling og styrkelse af den kliniske ernæringsindsats i sundhedsvæsenet

Arbejdsformer

På specialistkurset anvendes en kombination af forskellige arbejdsformer:

- Forelæsninger og teoretisk undervisning
- Øvelser og refleksion
- Casearbejde og gruppearbejde
- Kritisk analyse og anvendelse af videnskabelige artikler

Eksamen

Specialistkurset afsluttes med en eksamen, der kombinerer skriftlig besvarelse og mundtlig fremlæggelse. Deltagerne arbejder i studiegrupper med individuelt bedømt præstation.

Eksamen tager udgangspunkt i kursusindholdet og en selvvalgt case fra praksis.

Bedømmelsen sker ud fra læringsmålene med vægt på teoretisk viden, klinisk ræsonnering, refleksion og evnen til at omsætte evidens til praksis. Resultatet angives som *bestået/ikke bestået*.

Kursusleder

Bestyrelsesmedlem, Klinisk diætist, cand.scient. klinisk ernæring, Line Bak

Undervisere

- Kliniske diætister med speciale i klinisk ernæring og underernæring
- Læger (klinisk ernæring, geriatri, onkologi, medicinske specialer)
- Sygeplejersker med speciale i ernæring og sondeernæring
- Forskere inden for klinisk ernæring og metabolisme

Sponsorer

Specialistkurset søges delvis sponsoreret af lægemiddelfirmaer, producenter af sundhedsteknologi og fødevarerproducenter.

1: Introduktion til specialistkurset og evidensbaseret praksis

Xx.xx.2027 Kost og ernæringsforbundet Holmbladsgade 70 Lokale 1B 2300 København S	Godt fra start – indblik i forløb, mål og metoder <i>Line Bak</i>	Introduktion til kursusforløbets formål, opbygning og faglige fokusområder samt eksamen. Der skabes fælles afsæt for det videre forløb gennem præsentation af læringsmål, temaer og arbejdsformer. Deltagerne får indblik i, hvordan deres faglige viden og erfaringer kan bringes i spil gennem hele kurset.
	Evidensbaseret praksis og klinisk ræsonnering <i>Line Bak</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Evidensbaseret praksis • Kritisk litteraturvurdering • Nationale og internationale retningslinjer • Klinisk ræsonnering • NCP som ramme for klinisk praksis

2: Ernæringsrisiko og sygdomsrelateret underernæring

Xx.xx.2027	Patofysiologi ved sygdomsrelateret underernæring <i>Henrik H. Rasmussen</i>	Underernæring, inflammation og katabolisme, metaboliske konsekvenser, appetitregulering, konsekvenser for funktionsevne og sygdomsforløb
	Ernæringsrisiko og opsporing	GLIM, NRS-2002, MUST, PG-SGA, opsporing af ernæringsrisiko, kliniske tegn på underernæring, ernæringsrelaterede risikofaktorer (NIS)
	Introduktion til eksamensspørgsmål og	Introduktion til den skriftlige del af eksamen der fokuserer

	koordinering af gruppearbejde <i>Line Bak</i>	på xxxx Der afsættes desuden tid til, at deltagerne kan koordinere og planlægge arbejdet i deres studiegrupper.
3: Ernæringsbehandling ved kritisk sygdom		
Xx.xx.2027	Klinisk ernæringsvurdering og vurdering af ernæringsbehov	Klinisk ernæringsvurdering, kostanamnese, vægtudvikling, funktionsevne, kliniske og biokemiske parametre, energi-, protein- og væskebehov, beregninger i klinisk praksis, individualisering af ernæringsbehandling Ernæringsdiagnoser, NCP og diagnostisk ræsonnering,
	Monitorering og tværfagligt samarbejde ved kritisk sygdom	Klinisk monitorering, biokemiske parametre, evaluering af ernæringsbehandling, komplikationer, tværfagligt samarbejde, klinisk beslutningstagning, dokumentation og kvalitetssikring monitorering af ernæringsindsatser, outcome målinger, dokumentation, evaluering af ernæringsbehandling, klinisk beslutningstagning, kvalitetssikring sektorovergange, organisering og administration af ernæringsindsatser
	Introduktion til eksamensspørgsmål og koordinering af gruppearbejde	Introduktion til den skriftlige del af eksamen der fokuserer på xxxx Der afsættes desuden tid til, at deltagerne

	<i>Line Bak</i>	kan koordinere og arbejde videre med opgaven i deres studiegrupper.
4: Enteral og parenteral ernæring		
Xx.xx.2027	Enteral ernæring	Indikationer, sondeernæring, valg af produkter, administration, monitorering, komplikationer
	Parenteral ernæring Helle (HPN-sygeplejerske)	Indikationer, administration, monitorering, komplikationer, tværfagligt samarbejde, overgange mellem ernæringsformer, hjemmeparenteral ernæring (HPN)
	Introduktion til eksamensspørgsmål og koordinering af gruppearbejde <i>Line Bak</i>	Introduktion til den skriftlige del af eksamen der fokuserer på xxxx Der afsættes desuden tid til, at deltagerne kan koordinere og arbejde videre med opgaven i deres studiegrupper.
5: Refeeding syndrom og metaboliske komplikationer		
Xx.xx.2027	Refeeding syndrom	Patofysiologi, risikopatienter, forebyggelse, tiamin, elektrolytforstyrrelser, monitorering
	Biokemi og metaboliske komplikationer <i>Mia B. Klausen</i>	Tolkning af blodprøver, metaboliske komplikationer, væskebalance, medicin og ernæringsstatus, polyfarmaci, klinisk monitorering
6: Appetit er mere end fysiologi – psykologiske, sociale og relationelle perspektiver på spisning		

Xx.xx.2027	Spisningens psykologiske og sociale betydning ved sygdom <i>Nanna</i>	Appetit som biologisk, psykologisk og socialt fænomen, madlede, måltidets betydning for identitet og livskvalitet, sociale relationer, pårørendes rolle, cancer, cachexi og nutrition impact symptoms, CANAPES-projektet
	Kommunikation, sorg og relationelle perspektiver i ernæringsbehandling <i>Sandie Johansen</i>	Patientcentreret kommunikation, motivation og compliance, sorg, krise og identitetstab, relationelle kompetencer, samtaler om mad, appetit og vægttab, etiske dilemmaer
7: Sygdomsspecifik ernæringsbehandling I		
Xx.xx.2027	Ernæringsbehandling ved cancer	Cancer cachexi, inflammation, nutrition impact symptoms, appetitproblematikker, vægttab, ernæringsstrategier, monitorering og tværfagligt samarbejde
	Ernæringsbehandling ved kirurgi	Kirurgiske patienter, postoperative forløb, komplikationer, katabolisme, ernæringsbehov, rehabilitering, monitorering og tværfagligt samarbejde
8: Sygdomsspecifik ernæringsbehandling II		
Xx.xx.2027	Geriatrici, sarkopeni og rehabilitering	Geriatrici, sarkopeni, frailty, dysfagi, funktionstab og rehabilitering
	Neurologiske sygdomme og dysfagi	Neurologiske sygdomme, dysfagi, funktionsevne,

		ernæringsproblematikker og komplekse patientforløb
9: Sygdomsspecifik ernæringsbehandling III		
Xx.xx.2027	Ernæringsbehandling ved medicinske sygdomme	KOL, multisygdom, inflammation, medicinske patientforløb,
	Ernæringsbehandling ved mave-tarmsygdomme	Malabsorption, korttarmssyndrom, inflammatoriske tarmsygdomme, ernæringsproblematikker ved gastrointestinale sygdomme, klinisk ræsonnering, eksamenscases og peer feedback
	Evaluering af kurset <i>Line Bak</i>	
10: Afslutning og eksamen		
xx.xx.20267	Eksamen <i>Line Bak</i> xxxxx	Den afsluttende eksamen består af en mundtlig fremlæggelse med udgangspunkt i en selvvalgt case. Bedømmelsen tager afsæt i den enkelte deltagers faglige bidrag, refleksionsniveau og evne til at koble casen til kursets læringsmål.